

Dr. KOVÁCS LAJOS

SZÁMADÁS AZ ELVÉGZETT MUNKÁRÓL ÉS AZ ELŐTTÜNK ÁLLÓ FELADATOKRÓL

Püspöki jelentés az Egyházi Főtanács 1978. január 28—29-i ülésére

1. *Dr. Mikó Imre főgondnok halála*

Püspöki jelentésemet egy végtelenül szomorú közléssel kell kezdenem.

Egyházunkat 1977. márc. 21-én súlyos, nagyon nehezen pótolható veszteség érte. Amint az köztudomású, dr. Mikó Imre főgondnok atyánkfia hosszas, de hős lélekkel viselt szenvedés után, 66 éves korában elhunyt. Egyházi Képviselő Tanácsunk gyászjelentéséből idézem az alábbiakat: „Azzal a buzgósággal és ragaszkodással, amelyet hitvalló őseitől örökölt, »akik előtte jártak«, kora ifjúságától élete utolsó leheletéig példaadó hűséggel szolgálta népünket, az együttlakó nemzetiségek testvériségét, egyházunkat és hazánkat. Mint bölcs egyház-kormányzó egyházunk életének irányításában odaadó felelősségtudattal és szerető gondoskodással vett részt. Nagyszerű írásaiban múltbeli nagyjaink életét és tevékenységét ihletett módon örökítette meg. Köszönjük gondviselő Istenünknek tartalmas, színes, gazdag, áldott életét.”

Képviselő Tanácsunk éppen a halál utáni napokban gyűlésezvén, annak összes jelenvolt tagjai őszinte együttérzésüket a gyászoló családnak testületileg fejezték ki.

A hamvasztás utáni gyászszertartás főgondnok atyánkfia végső akarata értelmében a Petőfi utcai családi hajlék udvaráról történt. A gyászszertartáson a szolgálatot én végeztem, utánam az Egyetemes Egyház nevében főgondnoktársra, dr. Barabássy László atyánkfia mondott búcsúbeszédet. Az Írószövetség részvétét volt munkatársra, Dávid Gyula tolmácsolta.

Mikó Imre főgondnok atyánkfia érdemeit jegyzőkönyvünkben megörökítve, kérem a Főtisztelendő Egyházi Főtanács tagjait, hogy emlékének egy perces felállással adózzon.

2. *A március 4-i földrengés*

A második megrendítő esemény országos méretű volt. A márc. 4-én végbement földrengés hazánkban hatalmas anyagi veszteséget jelentett; ennél azonban még fájdalmasabb volt honfitársaink jelentős számának szomorú halála. A legfelsőbb helyről jövő felhívásra egyházunk vezetői és tagjai hazánk népe mellett egyemberként vállaltak erejükön felüli áldozatot a károk helyreállítására és a nélkülözők megsegítésére. Országunk népe a nehéz napokban dicséretesen vizsgázott. Híveink a püspöki felhívásra példaadó módon, áldozatkész lelkülettel tették lehetővé súlyosan megrongált templomaink egy részének a megjavítását.

3. Változások Egyházi Központunkban és egyházközségeinkben

I. Egyházi Központunkban az elmúlt évben az alábbi lényeges személyi változások voltak:

Bálint Ferenc kolozsi lelkész atyánkfia az Elnökség megbízása alapján 1976. dec. 31-ig látta el, lelkiismeretes módon, teljes buzgósággal az üresedésben levő gazdasági és jogügyi előadótanácsosi állás teendőit. Az 1977. jan. 1. és jún. 30. közti időszakban ezt a munkát helyettesi minőségben, teljes megelégedésre Sebe Ferenc adminisztratív előadótanácsos atyánkfia végezte. Júl. 1-i hatállyal a Vallásügyi Hivatal az Egyházi Képviselő Tanács felterjesztése alapján a gazdasági és jogügyi előadói állásban végleges jelleggel Andrási György oklándi lelkész atyánkfiát ismerte el.

A Vallásügyi Hivatal ugyancsak 1977. júl. 1. hatállyal elismerte Székely László újszékelyi lelkész atyánkfiának a Nyugdíjintézet vezető tisztségére történt alkalmazását. Ezt a munkát több mint másfél éven át a nyugdíjba vonult Ürmösi Gyula atyánkfia, a Nyugdíjintézet volt vezetője végezte nagy buzgósággal.

Székely Istvánné, Kovács Róza ideiglenes altisztelő atyánkfiát Egyházunk 1977. júl. 1. hatállyal végleges jelleggel alkalmazta.

II. Az 1976. dec. 4. és 1978. jan. 1. közti időszakban az alábbi lelkészi, gyakorló segédlelkészi, illetve énekvezéri kinevezéseket eszközöltem:

a) Rendes lelkészeknek az alábbi atyánkfiáit neveztem ki: Simén Domokos ádámosi lelkészt júl. 1-től a Csíkszeredai Egyházközségbe; Bálint Ferenc marosvásárhelyi segédlelkészt szeptember 1-től Désfalvára; Nyitrai Csongor csokfalvi lelkészt szept. 1-től Ádámosra; Kedei Mózes kedei segédlelkészt okt. 1-től Újszékelyre; Kotecz József székelykáli segédlelkészt okt. 1-től Székelykálba; Fazakas Dénes firtosmartonosi lelkészt nov. 1-től Oklándra és Máthé Sándor bözödújfalvi segédlelkészt 1978. jan. 1-től Olthévízre.

b) Gyakorló segédlelkészi minőségben egy évi időtartamra szept. 1-től kineveztem Barabás Áront Marosvásárhelyre, Biró Mihályt Székelyderzsbe, Székely Jánost a kolozsvár-napocai egyházközségbe és Simon Miklóst nov. 1-től Iklandra.

c) Segédlelkészi munkakör ellátására 1978. jan. 1-től kezdődően kirendeltem Kászoni József teológiai abszolvent Bözödújfaluba és Kiss Mihály szintén teológiai abszolvent Csokfalvára.

d) Nagy Endréné Szecsődi Rozália atyánkfiát $\frac{1}{2}$ normával márc. 1-től kineveztem énekvezérnek Bágyonba.

Az állásaikba kinevezett, vagy ideiglenes jelleggel megbízott atyánkfiái munkájára Isten áldását kérem.

4. Lelkészek nyugdíjbamenetele

1977 folyamán az alábbi lelkészek vonultak nyugalomba:

a) Lőrinczi Gergely atyánkfia segédlelkészként egy évig Lupény-Vulkánban, majd 3 évig Székelykeresztúron, mint rendes lelkész Küllőszéplakon 14 és Désfalván 28 évig működött. Súlyos betegsége miatt püspöki engedéllyel, kevésbé korhatára előtt fejezte be lelkészi tevékenységét.

b) Kiss Tihamér atyánkfia rövid székelykeresztúri segédlelkészi működése után rendes lelkészként Kálnokon 5, Ádámoson 6, Muzsnán 22 és Székelyderzsben 8 és fél évig teljesített szolgálatot. Egyre súlyosbodó betegsége miatt püspök engedélyezte nyugdíjbamenetelét.

c) Fülöp Árpád atyánkfia mint segédlelkész 8 hónapig Olthévízen és 2 évig Lupény-Vulkánban működött. Rendes lelkészként Fogarason 1, Alsórákoson 3 és Olthévízen 39 évet töltött.

Mindhárom lelkész atyánkfia egyházunk hűséges munkásaként, példamutató hivatástudattal irányította hosszú évtizedeken át a reá bízott gyülekezetek lelki életét. A jól megérdemelt pihenés éveire, életükre Isten áldását kérjük.

5. Istentiszteleti szolgálatok és látogatások a gyülekezetekben, valamint egyéb, egyházon kívüli tevékenység

Január 1-én, reggeli istentisztelet után Kolozsvár-Napocán végbement a püspöki lakásban a hagyományos fogadás, amelyen az egyházi központ alkalmazottai, valamint a helybeli gyülekezet vezetői és tagjai nagyszámban vettek részt. Az újévi köszöntőt dr. Erdő János egyházi főjegyző atyánkfia tartotta, aki tartalmas beszédében az elmúlt év egyházi életének fontosabb eseményeit és az új esztendő teendőit ismertette. Püspök válaszában Isten iránti bizalommal és jóreménységgel köszöntötte az új, ismeretlen esztendőt.

Január 14-én részt vettem a bukaresti Ortodox Teológiai Intézet nagyszabású ünnepségén, amelynek tárgya 10 külföldi, általánosan elismert egyházfő vagy tudós teológus tiszteletbeli doktorrá avatása volt. Másnap, ünnepélyes keretek között Justinian, a román ortodox egyház pátriárkája vette át a tiszteletbeli doktori oklevelet.

Január 21-én a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben volt hasonló ünnepség, amelynek során Jean Jaques von Allmann svájci református teológiai tanár, Csete István jugoszláviai református püspök, Hans Helmuth Esser, a nyugat-német evangélikus egyház moderátora, Gyenge Imre ausztriai református szuperintendens, Donald Szánthó Harrington észak-amerikai unitárius lelkész, Káldy Zoltán magyarországi evangélikus püspök és Georg Kretschmar nyugat-németországi evangélikus teológiai tanár vették át a nekik kimagasló egyházi és teológiai munkásságuk elismeréseképpen nyújtott tiszteletbeli doktori oklevelet.

Ezen a nagyszabású ünnepségen a külföldi unitárius egyházakat dr. Donald Szánthó Harrington New York-i lelkész, az észak-amerikai unitárius-univerzalista egyház kiemelkedő személyisége, egyházunk régi, hűséges barátja és nagy tisztelője képviselte, aki tiszteletbeli doktori oklevele átvétele után az unitarizmus haladó szelleméről nagyszerű beszédben tett tanúbizonyságot, és akit az ünnepség keretében Egyházunk nevében én köszöntöttem, megemlékezve az észak-amerikai és romániai unitárius egyházak közti bensőséges, hagyományos kapcsolatról.

Dr. Harrington atyánkfia jan. 22-én feleségével, a sepsiszentgyörgyi származású Szánthó Vilma, ugyancsak New York-i lelkésznel együtt végezte kolozsvár-napocai templomunkban a lelkészi szolgálata-

tot. Dr. Harringtonné magyar nyelven mondott imája után férje angol nyelvű beszédét fordította magyar nyelvre. Utána egyházam nevében angol és magyar nyelven én üdvözöltem kedves vendégeinket, akik teológiai ifjúságunkat is meglátogatták és részükre előadást tartottak.

Február 4-én részt vettem a Teológia hallgatói részére rendezett I. félév utáni csendes napi istentiszteleteken és előadásokon.

Március 18-án Marosvásárhelyen Mátyus Gergely tb. esperes atyánkfia temetésén egyházunk részvételét tolmácsoltam.

Március 26-án meghallgattam és a bíráló bizottság tagjaival együtt kiértékeltem teológiai hallgatóink szónoklati versenyét.

Március 29-én gyászszertartást végeztem dr. Mikó Imre főgondnok atyánkfia temetésén.

Március 31-én Bukarestben részt vettem Justinianak, a Román Ortodox Egyház Pátriárkájának temetésén, aki egyháza új életének a kialakításában apostoli tevékenységét fejtett ki.

Április 9-én Cseke György és Nagy Cecília atyánkfiait házasságkötésük alkalmával egyházi megáldásban részesítettem.

Május 27-én, az Egyetemi Fokú Teológiai Intézetek Bukarestben tartott interkonfessionális ülésén vettem részt, és hozzászólásomban egyházunk nemzetközi tevékenységét ismertettem.

Június 11-én Csulak Sándor és Kriza Ágnes atyánkfiait egyházi megáldásban részesítettem. Ugyanazon a napon Kriza Gyula ny. unitárius főgimnáziumi tanár atyánkfia unokáját, Kriza Tamást, és Csulak Évát kereszteltem.

Június 19-én Bukarestben részt vettem Justin volt iasi-i metropolitának, a Romániai Ortodox Egyház új pátriárkájának nagyszabású beiktatási ünnepségén, és egyházunk nevében üdvözlő beszédet tartottam.

Július 2-án elnöki minőségben részt vettem Bíró Mihály, Barabás Áron és Székely János atyánkfiai teológiai szakvizsgáján;

július 3-án pedig az őket kibocsátó templomi szertartáson buzdító beszédet mondtam.

Július 7-én Bálint Ferenc, Fülöp Dezső, Máthé Sándor és Nagy Endre atyánkfiai lelkészképesítő vizsgáján, júl. 8-án Fodor Dénesné Fazakas Piroska és Székely Istvánné Kovács Róza atyánkfiai énekvezérképesítő vizsgáján vettem részt.

Július 10-én a püspökségen fogadtam a volt kolozsvári Unitárius Kollégium 45 éves véndiákjait, akiknek a nevében dr. Erdős Mihály hódmezővásárhelyi atyánkfia mondott tartalmas beszédet. Ugyanezen a napon kolozsvári templomunkban fogadtam a konfirmált ifjak köszöntését.

Egyházi életünk kiemelkedő eseménye volt az Unitárius és Szabadelvű Világszövetség júl. 20—24. napjain Kolozsvár-Napocán, egyházunk rendezésében végbement nagyjelentőségű kelet-európai regionális konferenciája. Ezen a négynapos találkozáson a csehországi, magyarországi, kelet-németországi és romániai tagegyházak hivatalos teológus küldöttei mellett a svájci, angliai, franciaországi, nyugat-németországi és hollandiai tagegyházak több képviselője, valamint egy észak-amerikai unitárius lelkészpár, összesen mintegy 30 külföldi testvérünk vett részt Diether Gehrmanal, Világszövetségünk főtítkárával

együtt. A mi egyházunkat a konferencián a központ vezető tisztviselői, esperes és teológiai tanár atyánkfiai képviselték.

Miután a konferencia résztvevőit megnyitó beszédemben angol, francia, német és magyar nyelven köszöntöttem, az alábbi öt előadás hangzott el, közülük négy angol és egy francia nyelven, amelyek mindegyike az Oxfordban 1978 nyarán rendezendő világkongresszus fő témájához: „A türelem korlátai ma” kapcsolódott: 1) Diether Gehrman főtitkár: „Az Unitárius és Szabadelvű Világszövetség múltja, jelene és jövő célkitűzései”; 2) dr. André Gounelle montpellier-i teológiai professzor: „A türelem természete és korlátai evangéliumi megvilágításban”; 3) dr. Erdő János egyházi főjegyző: „Dávid Ferenc és a valási türelem problémája”; 4) dr. Andreas Rössler stuttgarti lelkész: „A türelem és türelmetlenség teológiai perspektívája”; 5) dr. Kafka Dusan, a csehországi unitárius egyház vezetője: „A türelem és türelmetlenség erkölcsi perspektívái.”

Az előadásokat, amelyek mind meg fognak jelenni a Keresztény Magvetőben, a résztvevők két csoportban elemezték ki, kimutatva azok időszerű vonatkozásait.

A gyűlések végén a püspöki lakásban ünnepélyes fogadás volt, amelyen a Vallásügyi Hivatal és a helyi szervek képviselői, testvéregyházak vezetői és más meghívottak vettek a konferencia tagjaival együtt részt.

Az ünnepi istentiszteleten a szolgálatot Arthur Long, a manchesteri unitárius teológiai főiskola igazgatója végezte angol nyelven; a nagyszerű egyházi beszédet dr. Erdő János atyánkfia fordította magyar nyelvre.

A minden tekintetben sikeres konferencia résztvevői azután négy-napos kiránduláson vettek részt, melynek során a világhírű moldovai ortodox kolostorokat és számos unitárius egyházközséget látogattak meg, ahol a vendégek meleg vendégszeretetben részesültek.

Július 30-án Vaska Lóránd és Gálffy Melinda házasságkötését áldottam meg.

Augusztus 7-én egyházunknak nagy ünnepe volt, mert több éves álma teljesült. Ünnepélyes keretek között beiktathattuk állásába az újonnan létesült csikszeredai egyházközség első rendes lelkészét, Simén Domokos volt ádamosi lelkész atyánkfiait. Az ünnepségen a püspöki páron kívül jelen voltak dr. Barabássy László főgondnok, dr. Erdő János egyházi főjegyző, Báró József, a kör esperese, Kolcsár Sándor Maros—Küküllő-köri esperes és sok környékbeli lelkész. Az egyházközség az egyházi központ és a Nyugdíjintézet támogatásával, valamint a gyülekezetek és a helybeli hívek áldozatkészségével a város központjának a közelében megvásárolt épület földszinti részét imaházzá alakította át. Ebben a jelentős számú gyülekezeti tagot befogadó helyiségben folyt le a megható, imaházat felszentelő és lelkész-beiktató ünnepi szertartás. A püspököt és kíséretét az imaház ajtajában Kozma Miklós atyánkfia köszöntötte, akinek a gyülekezet megszervezésében és az egyházi épület megvásárlásában jelentős érdemei vannak. Az istentiszteleten Báró József esperes beiktató beszéde és a kinevezés felolvasása után az új lelkész végezte el hatásos beköszöntő lelkészi szolgálatát. Utána az én imaházat felszentelő és az új lelkészt köszöntő be-

szédem következett. Az ünnepség a gyülekezet tagjai részéről elhangzott üdvözletekkel, valamint a római katolikus és református egyházak köszöntésével zárult.

Simén Domokos lelkész atyánkfiának a csíkszeredai egyházközségben és az odatartozó szórványokban önfeláldozó, lelkes, missziói munkát kell végeznie. Ehhez a nehéz, felelősségteljes, de nemes munkához az Egyetemes Egyház a jövőben is minden szükséges támogatást megad.

Augusztus 9-én Sándor Gergely ny. unitárius lelkész atyánkfia, valamint *augusztus 24-én* Ajtay József ny. énekvezér-tanító atyánkfia koporsója mellett Kolozsvár-Napocán egyházunk részvétét tolmácsoltam.

Szeptember 4-én a Maros—Küküllői Egyházkör Dicsőszentmártonban, valamint *szeptember 11-én* a Kolozs—Tordai Egyházkör Magyar-szováton tartott évi rendes közgyűlésein vettem részt.

Október 2-án a Teológiai Intézet évnyitó istentiszteletén a szolgálatot végeztem.

Október 7-én Simon Miklós atyánkfia lelkészi szakvizsgáján elnököltem.

Október 9-én részt vettem Bálint Ferenc volt marosvásárhelyi segédlelkész rendes lelkészi beiktatásán Désfalván. Ifjú lelkész atyánkfiát, aki evangéliumi lelkületű szolgálataival Marosvásárhelyen a gyülekezet megbecsülését és szeretetét érdemelte ki, a hívek jelentős csoportja a beiktatáson való jelenlétével tisztelte meg. A lélekemelő ünnepségen jelen volt a püspöki pár, dr. Barabássy László főgondnok, Kolcsár Sándor körü esperes és sok lelkész, főképpen az egyházkörsből, de más körökből is. A beiktatást esperes atyánkfia végezte; ifjú lelkész atyánkfia tartalmas beköszöntő szolgálatot végzett; utána következett az én ifjú lelkészhez és a gyülekezethez intézett beszédem. A helybeli egyházközség részéről elhangzott köszöntők után Fazakas Endre, Kelemen Imréné, dr. Szász Dénes és Nagy Ferenc atyánkfiái üdvözlő beszédei zárták be az ünnepséget, amely után közös vacsora következett.

Október 29-én Kolozsváron özv. dr. Gyergyay Árpádné, Engel Kornélia, 85 éves korában elhunyt testvérünk temetésén végeztem Szabó Dezső lelkész atyánkfiával együtt a lelkészi szolgálatot.

November 8-án és 9-én Brassóban részt vettem a Sepsiszentgyörgyi Egyházkör IV. évnegyedi lelkészi értekezletén.

December 4-én a székelykáli egyházközség meghívásának tettem eleget. Ez a gyülekezet, amely az utóbbi évtizedekben fokozatosan gyengült és helyzete egyre reménytelenebbé vált, Kotecz József ifjú gyakorló segédlelkész és felesége atyánkfiái, valamint buzgó, öntudatos gondnoka lelkes munkája eredményeképpen újra életképessé vált, aminek egyszerű bizonyítékaképpen rövid idő alatt új lelkészi lakás épült és templomának megjavítására is megtörténtek az előkészületek. A buzgó gyülekezet bensőséges, lelkészi lakást felavató és lelkészt beiktató ünnepségén részt vett dr. Barabássy László főgondnok, Inczeffy Károly körü felügyelő gondnok, a gyülekezet két korábbi lelkésze, a helybeli r.kat. és az oda beszolgáló református lelkészek, valamint a kör néhány lelkésze. Kolcsár Sándor esperes atyánkfia beiktató beszéde és ifjú lelkész atyánkfia meleghangú beköszöntő szolgálata után én méltattam szószéki szolgálatomban a gyülekezet által a közelmúltban

elért dicséretreméltó eredményeket. Az egyházközség és a testvérfelekezetek lelkészei részéről elhangzott üdvözlések után Inczeffy Károly felügyelő gondnok mondott hiterősítő, buzdító beszédet.

6. Lelkésznevelés

Teológiai Intézetünkben a tanítás az egész esztendőben zavartalanul folyt. Az 1976—77. tanévet 16 hallgató végezte sikerrel, egy hallgatónak ismételnie kell az évet. Az 1977—78. tanévben az I. évre két hallgatót, Buzogány Sándor gyulakutai és Szász Ferenc brassói ifjakat vettük fel; a hallgatók létszáma a négy évfolyamon jelenleg 13. A három rendes tanárunk egyike, dr. Szabó Árpád atyánkfia április óta a chicagói Meadville unitárius-univerzalista teológiai főiskolán folytatja tanulmányait, értesülésünk szerint sikerrel képviselve Egyházunkat nem csupán az említett intézetben, hanem Észak-Amerika különböző gyülekezeteiben, valamint az ottani egyház konferenciáin és gyűlésein, ahova meghívások útján gyakran van alkalmunk eljutni. Távollétében a bibliai tanszék óráit dr. Erdő János és dr. Izsák Vilmos professzor atyánkfiái mellett az Egyházi Képviselő Tanács megbízása alapján Fazakas Ferenc tordai lelkész atyánkfia látja el. A hallgatók tanáraik hűséges és lelkes irányításával általában megfelelő módon készülnek fel a lelkészi szolgálatra; a bentlakásban dr. Erdő János atyánkfia nevelői munkája eredményeképpen a rend és fegyelem kifogástalan. Hallgatóink légációs szolgálatait a beérkezett jelentések tanúsága szerint híveink szívesen hallgatták, és anyagilag is megfelelő módon jutalmazták. Legátust fogadó egyházközségeinknek erkölcsi és anyagi támogatásukért és a lelkészi családoknak vendégszeretetükért hálás köszönetet mondok.

7. Lelkészi értekezletek

A negyedévenként rendszeresen tartott kétnapos közérdekű, a hazafias nevelést szolgáló és teológiai továbbképző értekezleteken lelkészeink pontosan részt vettek. Azok anyagát, körök szerinti beosztással, lelkészeink dolgozták fel, a legtöbb esetben kifogástalanul, példaadó módon, és azokat színvonalas hozzászólásokkal egészítették ki. Az értekezletek alkalmával végzett lelkészi szolgálatok szemináriumszerű kiértékelése és kiértékelése különösen ifjabb lelkészeinknek nagy segítséget és komoly ösztönzést jelentett, és annak ezután gyakorlását feltétlenül szükségesnek tartjuk.

8. Egyházi kiadványok

Negyedévenként megjelenő folyóiratunk, a Keresztény Magvető színvonalas és iránytmutató, gazdag tartalmával Egyházunknak szellemi tekintetben tekintélyt és megbecsülést biztosít. Kívánatos, hogy mind lelkészeink, mind világi híveink írásaikkal az eddiginél sokkal nagyobb mértékben járuljanak hozzá, hogy ez a sokirányú missziót be-

töltő kiadványunk értékben a megkívánt színvonalon maradjon, sőt a lehetőséghez mérten még gazdagabbá váljék.

Örömmel jelentjük, hogy a „400 év” című, 1968-ban megjelent kiadványunk újra megjelenik. A Kis Biblia átdolgozott formában való újra megjelentetése is folyamatban van.

9. Testvéregyházainkkal való kapcsolataink

Örömmel és meglelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy testvéregyházainkkal való bensőséges kapcsolataink, amelyek az utóbbi évtizedekben kialakultak, továbbra is fennállanak, sőt még erősödtek. Ez világosan kifejezésre jutott olyan alkalmakkor, amikor az ország túlnyomó többségét alkotó román ortodox egyház nemzetközi viszonylatban is jelentős ünnepségeket rendezett, úgy Justinian patriárka temetésekor és Justin patriárkává választásakor, vagy amikor Világszervezetünknek a nyáron végbement kolozsvári regionalis konferenciáján az ortodox, református és lutheránus egyházak fejei jóleső érzéssel velünk együtt ünnepeltek. Ezt a kapcsolatot gondosan ápolva néhány héttel ezelőtt résztvettem a Nagyváradi Református Egyházkerület ünnepi évi gyűlésén és a többi testvéregyházak vezetőivel együtt dr. Papp László püspököt tíz éves jubileuma alkalmával egyházunk nevében köszöntöttem.

10. Az államhatalom képviselőivel való kapcsolataink

Románia Szocialista Köztársaság teljes mértékben biztosítja számunkra a szolgálatunk teljesítéséhez szükséges szabadságot. Egyházunk él ezzel a szabadsággal és ennek keretében arra törekszik, hogy szolgálatán keresztül mutassa meg hitét. Egyházunk minden szinten közreműködik a Szocialista Egységfront tevékenységével. Az állami szervekkel való kapcsolataink a kölcsönös tisztelet és őszinteség alapjára épülnek és azok részéről a legnagyobb jóakaratot tapasztaljuk kérdéseink megoldásában.

Másfelől mi is, egyházunk vezetői, gyülekezeteink egyházi és világi irányítói és egyszerű tagjai minden erőnkkel arra igyekszünk, hogy mint hűséges állampolgárok őszintén támogassunk minden olyan közösségi kezdeményezést, amely az egész ország népének előmenetelét szolgálja. Lelkészeinket arra buzdítjuk, hogy az államhatalom helyi szerveivel kapcsolatot tartva fenn, újra meg újra nyilatkoztassák ki teljes készségüket minden olyan közösségi munkában való részvételt, amely anyagi, szellemi és társadalmi vonatkozásban haladást, fejlődést, jobb életkörülményeket biztosít.

11. Külföldi kapcsolataink

Mint Világszövetségünk legősibb, leghosszabb múltra visszatekintő tag egyháza, a Romániai Unitárius Egyház nemzetközi tekintélye állandóan gyarapszik. Ez annak a személyes kapcsolatnak is az eredménye,

amely külföldi hittestvéreink mind gyakoribbá váló látogatása, valamint egyházunk képviselőinek a különböző külföldi kongresszusokon, rendezvényeken, bizottsági gyűléseken való részvétele által kialakult.

Magamnak is, mint a Világszövetségünk elnökének elég sok alkalom nyílt ennek az esztendőnek a folyamán is e kapcsolat minél erőteljesebbé tételére.

Az első ilyen alkalom február havában adódott, amikor Világszövetségünk Végrehajtó Bizottságának a gyűlésére a Majna menti Frankfurtba utaztam. Ez a gyűlés határozta meg a kolozsvár-napocai kelet-európai regionális konferencia megrendezését és tárgyalta meg az 1978 nyarán az angliai Oxfordban tartandó világkongresszus tárgysorozatát. E gyűlés előtt részt vettem az Offenbachban tartott nyugat-német regionális konferencián, majd a nemzetközi vasárnapon a karlsruhei szabadelvű gyülekezetben prédikáltam.

Az esztendő legnagyobb élménye számomra az volt, hogy dr. Robert Nelson Westnek, az Észak-Amerikai Egyesült Államok Unitárius Univerzalista Egyháza elnökének a meghívására négy hetet, ápr. 16. és máj. 14. között az Egyesült Államokban tölthettem. A rendkívül gazdag program legkisebb részletéig már hónapokkal előbb ki volt dolgozva, és az változtatás nélkül folyt le. Az Egyesült Államok területén repülőgépen 17 000 km-t, autón mintegy 2000 km-t utaztam. Kísérem mindvégig dr. Robert West volt, aki vendégszeretettel, páratlan előzékenységével és figyelmességével a négyhetes időszakot nem csupán kellemessé, hanem feledhetetlenné tette.

Dr. West elnök atyánkfiával az alábbi 14 gyülekezetet látogattam meg: Boston, a bostoni unitárius egyházi központ körzetében: Weston, New York, New York körzetében New Jersey és Plandome, Cleveland, Chicago, Chicago körzetében Hinsdale és Evanston, Madison, Minneapolis, Washington, végül Kaliforniában San Francisco és Los Angeles. Ezekben a gyülekezetekben mindig este volt az ünnepély, ahová 200—250 km-es körzetből gyűltek össze a lelkészek és hívek. Az ünnepély lefolyása mindig ez volt: a helybeli lelkész köszöntötte dr. West elnököt; utána ő üdvözölte a gyülekezetet és tartott ismertetést rólam. Ekkor következett az én 40—45 perces előadásom, amelynek tárgya egyházunk rövid történetének és jelenlegi életének ismertetése volt. Az előadást mindenütt nagy figyelemmel hallgatta és hosszasan megtapsolta a nagyszámú hallgatóság. Ez után kérdések feltevésére került sor, amelyet dr. West nagyszerűen irányított. A kérdések rendkívül változatosak és érdekesek voltak; elsősorban egyházunk szervezetére, istentiszteleti rendjére, az úrvacsora gyakorlatára, a konfirmáció mibenlétére, a káté tartalmára, a valláserkölcsi nevelésre stb. vonatkoztak. Szinte egyöntetű volt a kérés, hogy káténkat angol nyelvre fordítsuk le és juttassuk el hozzájuk. Voltak helyek, ahol hatalmas énekkarok, sőt fúvószenekarok működtek közre, színessé és hangulatossá téve a mindenütt nagyszerűen sikerült összejöveteleket.

New Yorkban egy egész napon át vendége voltam az Egyesült Nemzetek Szervezete székházának, ahová ez alkalomra dr. Robert Brown, Világszervezetünk ENSZ-ben működő állandó irodájának a vezetője meghívására összegyűlt Világszövetségünk New York-i tagozatának egy csoportja. Kurt Waldheim főtitkár nevében helyettese, William Buffum üdvözölt, kihangsúlyozva, hogy Románia Szocialista

Köztársaság az ENSZ minden irányú munkáját nagy buzgósággal és jelentős eredménnyel támogatja. Válaszomban megköszöntem a fogadtatást, és röviden utaltam országunknak az ENSZ-ben eddig kifejtett és jelenleg is folytatódó széles körű tevékenységére, valamint egyházunknak és Világszövetségünknek e világszervezetet támogató törekvéseire. A tiszteletemre adott ebéd után Robert Muller igazgató tartott az ENSZ tevékenységéről általános tájékoztatást nyújtó előadást. Ezután került sor az ENSZ palotája különböző termeinek a megtekintésére.

A főváros, Washington meglátogatása is nagyszerű élmény volt. A Capitolban, a kongresszus és szenátus székházában négy unitárius kongresszusi tag nevében dr. Joseph Fisher kongresszusi tag, az unitárius univerzalista egyház világi elnöke fogadott. Ez alkalommal is rövid beszédben köszöntem meg a meleg fogadtatást és a tiszteletemre adott ebédet. Ezután mindkét törvényhozói terem megtekintésére került sor.

Május 9-én ment végbe a chicagói egyetemmel szerves kapcsolatban működő Meadville—Lombard Teológiai Intézetben a tiszteletbeli doktori cím átadása. Mintegy 30 teológiai doktor volt jelen egyetemi öltözetben, valamint sok lelkész és egyetemi hallgató. Az Intézet kápolnájában tartott ünnepélyen a bibliaolvasást, az ún. laudáció felolvasását és az imádságot dr. Donald Szánthó Harrington New York-i lelkész atyánkfia, a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet díszdoktora végezte. Az előadást felesége, dr. Harringtonné Szánthó Vilma tartotta ezen a címen: „Hídépítés az amerikai és romániai unitáriusok között.” A rendkívül tartalmas előadás azokat az akadémitákat ismertette, mint Lőrinczi László, Balázs Ferenc, Lukács Sándor, Lőrinczi Géza, Lőrinczi Mihály és Simén Dániel, akik egyházunkat amerikai tanuláskor ideje alatt méltóképpen képviselték, és az ott szerzett szellemi gazdagodást itteni gyülekezeteinkben kamatoztatták.

Köszönő és üdvözlő beszédben kifejeztem azt a reményemet, hogy kolozsvári Teológiai Intézetünk és a Meadville-i Unitárius Teológiai Főiskola kapcsolatai a jövőben az eddiginél is eredményesebben fognak fejlődni. Ezt az együttműködést szolgálja dr. Szabó Árpád teológiai professzor atyánkfiának ottani eredményes tanulása is.

A fentiekén kívül ottlétem alatt még a következő ténykedéseket végeztem: a Boston melletti Cambridge-ben levő, unitárius alapítású és legtekintélyesebb észak-amerikai Harvard egyetem teológiai tanárai és hallgatói előtt egyházunk és teológiai intézetünk életéről tartottam előadást. Több alkalommal felszólaltam az észak-amerikai unitárius keresztény konferencia háromnapos bostoni konferenciáján, ahol dr. Szabó Árpád atyánkfia is részt vett. Két alkalommal prédikáltam Bostonban, mindkétszer a legrégebb amerikai unitárius templomban, a híres King's Chapelben és egyszer New Yorkban, dr. Donald Szánthó Harrington és felesége, Szánthó Vilma atyánkfiái templomában, és üdvözlő beszédet mondtam az Unitárius Univerzalista Egyház Bostonban tartott képviselőtanácsi gyűlésén.

Az Egyesült Államokból való elutazásom előtt tartott diszvacsorán dr. West elnök kifejezte azt a meggyőződését, hogy a gyülekezeteinkben végzett látogatásom teljes sikert eredményezett, és az ottani egyházi élet jelentős lelki megerősödését szolgálta. Válaszomban meghatottan köszöntem meg azt a meleg, túláradó vendégszeretetet és őszinte meg-

becsülést, amit az első pillanattól az utolsóig boldogan és a fáradság legkisebb jele nélkül élveztem. Végül kifejeztem azt a reményemet, hogy két esztendő múlva, 1979-ben egyházalapítónk, Dávid Ferenc halála 400 éves évfordulóján rendezendő ünnepségünkön az észak-amerikai unitárius univerzalista egyház sok képviselőjét köszönhetjük egyházunkban és hazánkban.

Június 23—27. napjain Nagy Ferenc segesvári lelkész atyánkfiaival együtt részt vettem a svájci szabadelvű evangélikus réto-román szinodusnak Arosában tartott ötnapos zsinati gyűlésén, ahol német nyelven üdvözlő beszédet tartottam, és egyházunknak sok barátot szereztünk.

A magyarországi unitárius testvéregyház meghívásának eleget téve, a szept. 14. és 28. közötti időszakot feleségemmel együtt Budapesten töltöttem. Részt vettem az ottani egyház zsinati főtanácsi ülésén, amely titkos szavazással, teljes egyhangúsággal újabb 6 évi időtartamra újraválasztotta dr. Ferencz József püspök és Bartók Béla főgondnok atyánkfiait. A megválasztottakat egyházunk nevében testvéri szeretettel köszöntöttem. Ez a beszéd az Unitárius Élet 1977. évi 3. számában teljes terjedelmében olvasható. Az őszi hálaadó ünnepen a Nagy Ignác utcai templomban prédikáltam; végül részt vettem azon az ünnepélyes fogadáson, amelyet az egyház a választások alkalmával szept. 26-án adott, és amelyen Miklós Imre, az Egyházügyi Hivatal elnöke és fő munkatársai, valamint az összes testvéregyházak vezetői, püspökök, teológiai dékánok és más vezető személyiségek vettek részt.

Végül nov. 16. és dec. 3. között Belgiumban és Nyugat-Németországban tettem hivatalos látogatást. A Bruxelles melletti Argenteuil helységben részt vettem Világszövetségünk ún. frankofon tagcsoportjai részére nov. 18—20. napjain rendezett regionális konferenciáján, amelyen Belgiumból, Franciaországból, Svájcban, Angliából, Nyugat-Németországból és Hollandiából mintegy ötvenen vettek részt, és amelyen francia nyelven „A türelem és türelmetlenség problémája történeti megvilágításban” címen tartottam előadást.

Bruxelles-ben van az észak-amerikai unitárius univerzalista egyházhoz tartozó, de hosszabb-rövidebb ideig Belgiumban élő szakembereknek egy társulata, amely az IARF titkárságán keresztül november 20-án estére meghívott. A találkozón a Romániai Unitárius Egyház múltjáról és jelenlegi életéről tartottam angol nyelvű előadást.

November 26. és 30. között folyt le Frankfurtban az IARF Tanácsának évi gyűlése, amelyet elnöki minőségemben én vezettem, és amely a különböző jelentések meghallgatása után főképpen az 1978 nyarán sorra kerülő oxfordi világkongresszus előkészítésével foglalkozott. Végül a gyűlés elkészítette jelölését a Tanács 1978—1981 közti időszakra leendő megválasztására. A jelölés érdekessége az, hogy Világszövetségünk 78 éves történetében először nő, az észak-amerikai dr. Carolyn Howlett az elnökjelölt.

12. Halottaink

Szomorúan jelentem, hogy az esztendő folyamán az alábbi egyházi és világi vezető tisztséget betöltő atyánkfiai távoztak az élők sorából:

Pap Ferenc 22 évig kedei és 33 évig homoródszentpéteri lelkész 1976. dec. 31-én, 86 éves korában, Kobátfalván;

Biró István 10 évig kálnoki és 31 évig bágyoni lelkész, 1977 jan. 17-én 83 éves korában Aranyosrákoson;

Lőrinczi Zoltán, a volt kolozsvári és székelykeresztúri unitárius főgimnáziumok tanára, febr. 27-én, 76 éves korában, Marosvásárhelyen;

Mátyus Gergely 7 évig iklandi és 35 évig szőkefalvi lelkész, a Küküllői Kör 12 éven át esperese, tb. esperes, márc. 16-án, 85 éves korában Marosvásárhelyen;

Özv. Fekete Lajosné, Vajda Kamilla, néhai Fekete Lajos brassói lelkész özvegye, a brassói egyházközség nyugdíjas énekvezére, ápr. 24-én 74 éves korában Brassóban;

Csongvay Lajos, 4 éven át fogarasi, nagyajtai és brassói segédlelkész, majd 41 évig nyárádszentlászlói lelkész máj. 8-án, 71 éves korában, Marosvásárhelyen;

Útő Lajos 14 évig küküllődombói és 28 évig székelykeresztúri lelkész, a Székelykeresztúri Egyházkör 13 évig volt esperese, tb. esperes, júl. 1-én, 92 éves korában Székelykeresztúron;

Sándor Gergely rövid ideig magyarsárosi, 5 évig lokodi, végül közel 30 évig désfalvi lelkész, aug. 7-én, 97 éves korában Kolozsvár-Napocán;

Dr. Vajda Béla, volt küküllőköri felügyelőgondnok, főtanácsi tag, aug. 10-én, 85 éves korában Kolozsvár-Napocán;

Kiss Ilona, Benedek Gábor ny. lelkész neje aug. 11-én, 79 éves korában Sepsiszentgyörgyön;

Ajtay József, volt ravai, székelyszentmihályi és kolozsvári felekezeti iskolai tanító és énekvezér aug. 26-án, 74 éves korában Kolozsvár-Napocán;

Péter Lajos, a volt székelykeresztúri főgimnázium igazgatótanára, volt felügyelőgondnok, tb. főtanácsi tag, szept. 17-én, 97 éves korában Kolozsvár-Napocán;

Keresztesi Dénes 15 évig szentgericei és 19 évig szabédi lelkész, okt. 19-én, 89 éves korában Marosvásárhelyen;

Benedek Gábor, 32 évig kökösi és 16 évig csehétfalvi lelkész, nov. 21-én, 85 éves korában Sepsiszentgyörgyön.

Az örökkévaló világba költözött kedves atyánkfiai, egyházunk mindvégig hűséges munkásai emlékét szívünkben hálás kegyelettel őrizzük. Emléküknek áldozunk gyperces felállással.

Főtisztelendő Egyházi Főtanács! Püspöki jelentésem végére érve és az elmúlt esztendő egyházi tevékenységére visszatekintve, hálásan megköszönöm Istenünknek, édes jó Atyánknak mindazt a gondviselő, védő, oltalmazó szeretetét, amelyet becsületes munkánk végzése közben szüntelenül éreztünk. Köszönjük, hogy életünket, templomainkat megtartotta. Köszönjük, hogy belé vetett hitünk és bizalmunk se boldog óráinkban, se könnyhullatásunk közben meg nem ingott. Köszönjük, hogy gyalró erőinkkel egyházunk, népünk, országunk érdekében munkálkodhattunk.

A jövő felé irányítva tekintetünket, egyházi életünk egy nagyon időszerű feladatára szeretném a Főtanács tagjainak és rajtunk keresztül gyülekezeteinknek a figyelmét felhívni. Az új társadalmi rendben, az egyre gyorsuló iparosítás következtében híveink egy része falusi egyházközségeinket elhagyva, az ipari központokba, gyors ütemben

fejlődő városainkba költözik, igen gyakran olyan helyekre, ahol szervezett egyházközséggel nem rendelkezünk. Minthogy híveink az egyházi életben való részvételt igénylik, minden rendelkezésünkre álló erőnkkel arra kell törekednünk, hogy azokban a helységekben, ahol híveink megfelelő számban találhatóak, önálló egyházközséget szervezzünk. Ehhez egyetemes összefogásra és áldozathozatalra van szükség. Csíkszeredai új egyházközségünk megszervezésében lelkészeink és híveink példaadó egyházszeretről tettek tanúbizonyságot. Mostantól kezdve lelki arcunkkal a Homoródkőhalom környéki új egyházközségünk megteremtése felé kell fordulnunk. Ennek, és ha szükséges a következő éveknek ez kell legyen elsőrendű feladata. Ennek az új egyházközségünknek a létrehozásával feltétlen élni akarásunkat és hithűségünket kell újra bebizonyítanunk.

Hálás köszönetemet nyilvánítom mindazoknak a kedves atyánkfiai-nak, akik főtanácsi, egyházi képviselőtanácsi, központi tisztviselői, esperesi, köri felügyelőgondnoki, lelkészi, énekvezéri, egyházközségi gondnoki és keblitanácsosi tisztségükben vagy mint gyülekezeteink buzgó, öntudatos, hithű és áldozatkész tagjai ennek az esztendőnek a folyamán is vállalt feladataikat hivatásszerűen, jézustanítványi lelkülettel teljesítették. Legyen ezen a hitünk szerint Istennek tetsző tevékenységen az ő megszentelő áldása.

TANULMÁNYOK

GELLÉRD IMRE

HOGYAN KÉSZÜL FEL A LELKÉSZ AZ EVANGÉLIUM HIRDETÉSÉRE?

Az evangélium a modern értékkereszténység megfogalmazásában nem csupán az Újszövetség szövegét jelenti, hanem ennél sokkal többet: a Jézus és Istenországa valamennyi munkása által kifejtett és kifejezett valláserkölcsi értékek egész világát. Innen következik, hogy hirdetni az evangéliumot nem annyit jelent, mint csak prédikálni a Biblia szövegét és értékrendszerét, hanem sokkal többet: magunkban megragadni, megélni, megvalósítani, s erről szóban és tettben bizonyosságot tenni, hogy mások látván és hallván a mi bizonyágtevésünket, maguk is elfogadják és továbbadják a jézusi értékvilágot. Az evangélium hirdetése ezek szerint csak egyetlen mozzanatát jelenti a jézusi és egyetemes keresztény értékek valószínűsítésének, és pedig azoknak továbbadását. Amikor a lelkész az evangélium hirdetésére készül, ezalatt nemcsak a szószéki munkára való előkészületét értjük, hanem az egyetemes keresztény és valláserkölcsi értékek megismerését, átélését, megvalósítását és végső mozzanatként azoknak a hirdetését.

1. Úgy gondolom, nem lesz érdektelen röviden felvázolni, hogyan készültek fel a kereszténység nagy evangéliumhívetői hivatásuk teljesítésére.

A profétákról kettős felfogás uralkodik. Az egyik szerint a proféták valláserkölcsi értékek hirdetésére nem készültek a szó mai értelmében. Ők spontán gyakorlataikat, istenélményeiket, látomásaikat adták elő egyszerű beszédben. Bennük az Úr lelke szólt, ők csak közvetítő eszközei voltak az isteni kinyilatkoztatásnak. Isten készen szájukba adta — ihlet formájában — az embereknek szánt mondanivalóját, melyet ők minden különösebb előkészület nélkül egyszerűen csak továbbadtak. A másik felfogás szerint a proféták is készültek az isteni igazságok hirdetésére.

Jézus is készült evangéliuma hirdetésére, és pedig tárgyi és lelki síkon. Tárgyi vonatkozásban beszédes bizonyíték az, hogy a zsinagógákba eljárt, s ott nemcsak tanított, hanem tanult is, főképpen pedig gyakorolta az igazságok hirdetésének művészetét. Tizenkét éves korában a jeruzsálemi templomban hallgatta a tudósokat és a papokat; megtanulta a törvényt és a profétákat, melyekből tanításai rendjén szüntelenül idéz. Lelki síkon történt előkészületének legmegkapóbb példája a pusztában való elmélkedése és viaskodása önmagával a lelki tökéletességért.